

Formål Formålet med øvelsen er at bestemme et lods massefylde ved hjælp af to forskellige målemetoder: måleglasmetode og opdriftsmetode

I MÅLEGLASMETODE

Apparatur Vægt, måleglas (100 ml), lod, bægerglas og vand.

Teori
$$\rho = \frac{m}{V}$$

Øvelsens udførelse På vægten aflæses loddets masse m . Samtidigt vurderes usikkerheden Δm . Måleglasset fyldes ca. halvt med vand, og vandets rumfang V_1 aflæses. Samtidigt vurderes usikkerheden ΔV_1 . Loddet sænkes i måleglasset, så det er helt nede under vandet. Rumfanget V_2 aflæses, og ΔV_2 vurderes.

Skemaer Resultaterne anføres i et skema som følgende:

m	Δm	V_1	ΔV_1	V_2	ΔV_2
g	g	cm ³	cm ³	cm ³	cm ³

Databehandling Beregn loddets rumfang $V = V_2 - V_1$.

Beregn loddets densitet.

Usikkerheder Se Fysikkens Verden 1, s. 229 - 230.

For at bestemme usikkerheden på ρ udregnes ρ_{max} og ρ_{min} :

$$\rho_{max} = \frac{m_{max}}{V_{min}} = \frac{m + \Delta m}{(V_2 - \Delta V_2) - (V_1 + \Delta V_1)} \quad \left[\begin{array}{l} \text{tæller stor} \\ \text{nævner lille} \end{array} \right]$$

$$\rho_{min} = \frac{m_{min}}{V_{max}} = \frac{m - \Delta m}{(V_2 + \Delta V_2) - (V_1 - \Delta V_1)} \quad \left[\begin{array}{l} \text{tæller lille} \\ \text{nævner stor} \end{array} \right]$$

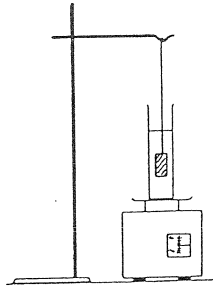
Usikkerheden $\Delta\rho$ på ρ findes nu som det største af tallene $\rho_{max} - \rho$ og $\rho - \rho_{min}$.

Denne måde at bestemme en sammensat størrelses usikkerhed på kaldes **MAX/MIN-metoden**.

Resultater Som slutresultat anføres $\rho \pm \Delta\rho$.

Apparatur Vægt, cylinderglas, lod, stativ og vand.

Opstilling

Øvelsens udførelse

Et cylinderglas med en passende mængde vand sættes på vægtskålen. Massen aflæses (m_1). Loddet nedsænkes helt i vandet og hænges i et stativ, så det hverken rører bund eller sider i glasset. Vægten aflæses igen (m_2).

Skemaer

Resultaterne anføres i et skema som følgende:

uden lod		med lod	
m_1	Δm_1	m_2	Δm_2
g	g	g	g

Teori

Det viser sig, at m_2 er større end m_1 . Forklaring på, at vægten viser mere, når loddet sænkes ned i vandet, er, at loddet mister noget af sin vægt på grund af opdriften fra det omgivende vand. Herved kommer snoren, som loddet hænger i, til at bære mindre, og derfor øges presset på den underliggende væske, og dermed også på vægtskålen. Dvs. vægtforøgelse $m_2 - m_1$ er lig med vægttab af loddet som i følge Archimedes lov er vægten af den fortrængte vandmængde:

$$m_2 \cdot g - m_1 \cdot g = \text{vægttab af loddet} = \rho_{\text{vand}} \cdot V \cdot g$$

$$\text{dvs. } m_2 - m_1 = \rho_{\text{vand}} \cdot V \quad (*)$$

Loddets densitet ρ fås nu som følger:

$$\rho \cdot V = m \Leftrightarrow \rho \cdot V \cdot \rho_{\text{vand}} = m \cdot \rho_{\text{vand}}$$

$$\Leftrightarrow \rho \cdot (m_2 - m_1) = m \cdot \rho_{\text{vand}} \quad (\text{jvf. } *)$$

$$\Leftrightarrow \rho = \frac{m}{m_2 - m_1} \cdot \rho_{\text{vand}}$$

Databehandling

Beregn loddets densitet jvf. ovenstående formel.

Usikkerheder

Der anvendes igen max/min-metoden.

For at bestemme usikkerheden på ρ udregnes ρ_{max} og ρ_{min} :

$$\rho_{max} = \frac{m + \Delta m}{(m_2 - \Delta m_2) - (m_1 + \Delta m_1)} \cdot \rho_{vand} \quad \left(\frac{\text{tæller stor}}{\text{nævner lille}} \right)$$

$$\rho_{min} = \frac{m - \Delta m}{(m_2 + \Delta m_2) - (m_1 - \Delta m_1)} \cdot \rho_{vand} \quad \left(\frac{\text{tæller lille}}{\text{nævner stor}} \right)$$

Usikkerheden $\Delta\rho$ på ρ findes nu som det største af tallene $\rho_{max} - \rho$ og $\rho - \rho_{min}$.

Resultater

Som slutresultat anføres $\rho \pm \Delta\rho$.

RAPPORTEN SKAL INDEHOLDE:

1. Øvelsens formål
2. Kort beskrivelse af fremgangsmåden.
3. Skemaer over forsøgsresultater.
4. Beregning af ρ i begge tilfælde (angiv formler).
5. Beregning af $\Delta\rho$ i begge tilfælde (angiv formler).
6. Markér de to intervaller $[\rho - \Delta\rho; \rho + \Delta\rho]$ på en fælles tallinie.
7. Strider de to resultater for ρ mod hinanden?
Svaret skal begrundes!
8. Hvilken målemetode er mere nøjagtig?
Svaret skal begrundes!
9. Er resultaterne i overensstemmelse med en eventuel tabelværdi ρ_{tabel} ?
Svaret skal begrundes!